

Geruggensteund door de compositie van Fabrizio Cassol, die het beroemde oratorium live op een hoogst eigenzinnige manier binnenstebuiten keert, en door een enigmatische groep zangers en dansers, slaagt Platel erin om die grote thema's weer een menselijk gezicht te geven. Meer nog: niet alleen een gezicht, maar ook een lichaam — nu eens licht en sierlijk, dan weer zwaar en verwrongen. Als het woord daadwerkelijk vlees wordt, wordt er meteen een heel vocabularium geboren, zo blijkt.

In een aantal opzichten zou je *Pitié!* kunnen beschouwen als een vervolg op *VSPRS*, een productie uit 2006 waarin Platel en Cassol aan de slag gingen met de *Vespers* van Claudio Monteverdi. Ook daarin gingen de makers op zoek naar een collectieve “binnenwereld”. Geïnspireerd door filmopnamen van psychiatrische patiënten, maar ook door oeroude trancerituelen uit Afrika, toonden Platel en zijn gelegenheidsensemble een graad van extreme menselijkheid die op het podium werd vormgegeven in verwrongen, absurde bewegingspatronen. In een decor dat aan ijsbergen refereerde, zag het publiek een groep mensen op drift, op zoek naar geborgenheid en individuele dan wel gezamenlijke extase.

In vergelijking met *VSPRS* vertrekt *Pitié!* vanuit een bekender en dus “leesbaarder” verhaal: in de *Mattheuspassie* vertelt Bach de lijdensweg van Christus, een weg die eindigt met zijn dood aan het kruis. De oorspronkelijke compositie beschrijft dit Bijbelverhaal via de gezangen van twee koren, met teksten die verwijzen naar het evangelie volgens Mattheus. De koorfunctie is echter min of meer verdwenen in de interpretatie van Cassol en Platel. De voorstelling begint wanneer de groep van tien dansers op een rij stoelen zit, met links op de bühne een tafel waaraan drie zangers hebben plaatsgenomen: twee vrouwen en een man. Zij verbeelden — voor wie dat wil — een variant op de heilige drievuldigheid, met de jonge zwarte contratenor Serge Kakudji als Jezus. Naast en tegenover hem zitten twee vrouwen die voor Maria en Maria Magdalena zouden kunnen doorgaan: de ene is zichtbaar het bescheiden, moederlijke type, terwijl de roodharige zangeres meer weg heeft van de verleidster die haar vrouwelijkheid uitspeelt. Samen neemt dit trio een groot deel van de gezangen voor zijn rekening, aangevuld met het verbluffende geluid van de

[K] **WAT BACH EN BOSCH GEMEEN HEBBEN.
“PITIÉ!” VAN LES BALLETS C. DE LA B.**

“Let the word become flesh”, schreeuwt een van de dansers in *Pitié!*, de recente productie van regisseur/choreograaf Alain Platel en Les Ballets C. de la B. Zijn wurgende, kokhalzende kreet — het klinkt alsof al zijn ingewanden meetrillen met zijn stembanden — geeft het begin aan van een bijna twee uur durende verkenningstocht die de toeschouwer meevoert tot diep in de grotten van het collectieve geheugen. Gebaseerd op de befaamde *Mattheuspassie* van Bach, een van de absolute meesterwerken uit de geschiedenis van de klassieke muziek, plaatst Platel een aantal tijdloze begrippen naast elkaar zonder een waardeoordeel uit te spreken: religie en heidendom, leven en dood, lelijkheid en schoonheid, het individu tegenover de groep, het fysieke tegenover het cerebrale...

Les Ballets C. de La B., *Pitié!*, 2008, Foto Chris van der Burght.

zanger/fluitist Magic Malik. De Fransman Malik tekent voor enkele zeer pregnante scènes in de voorstelling. De muzikant, bij het brede publiek misschien bekend van zijn bijdrage aan de wereldwijde clubhit *Boulevard* van Saint Germain, is een van de hoogtepunten in *Pitié!*: aanvankelijk lijkt hij deel uit te maken van Aka Moon, het jazzensemble van Cassol dat, gezeten op een hoog podium, de muziek live tot uitvoering brengt, maar in het tweede deel van de voorstelling treedt Malik nadrukkelijk op de voorgrond in de scènes waarin duidelijk wordt dat de Christusfiguur er in wezen alleen voor staat. Met zijn hoge, ijle klanken verbeeldt hij de eenzaamheid en de vertwijfeling van het individu dat een groot offer moet brengen — zeg maar gerust het grootste offer: de dood in ruil voor verlossing. Kakudji belichaamt dit eeuwenoude motief op een hedendaagse manier: gekleed in een T-shirt met de afbeelding van Jezus op zijn borst, is hij de zwarte Messias in een groep mensen van diverse origine, een mix van westerse en oosterse culturen die eveneens in de muziek terugkeert. In tijden waarin de Verenigde Staten

voor het eerst een zwarte president hebben verkozen, maar waarin ook de volkerenmoord in Congo blijft voortduren, zou je er gemakkelijk een politiek statement in kunnen zien, maar wellicht is dat een te journalistieke interpretatie van de *expositio* die Platel en Cassol willen brengen.

Hoe dan ook, Platel toont zich weer een regisseur met een feilloze neus voor podiumtalent uit binnen- en buitenland. De dansers in *Pitié!* zijn stuk voor stuk persoonlijkheden met veel présence die, gekleed in kleurrijke trainingsbroeken en goedkope onderhemdjes, moeiteloos een afgeladen operazaal in de ban houden met hun fysieke kwaliteiten. Zoals steeds vertrekt Platel als choreograaf zichtbaar vanuit improvisaties met de groep en met elk individu apart, maar in tegenstelling tot eerdere voorstellingen heb je niet de indruk naar een soort van dansante “revue” te kijken, waarbij elk groepslid zijn of haar minuten in het voetlicht krijgt. Daarvoor is deze voorstelling als totaalcompositie te subtiel; bovendien laat het lijdensverhaal van Christus ook niet te veel zijsporen toe. Wat krijg je wel te zien? Dansers die spreken met hun lichaam over de ontberingen die de

menselijke soort eigen zijn. De beperkingen van ons lichaam worden ter discussie gesteld wanneer dansers aanstalten lijken te maken om hun eigen vel af te stropen. Wanneer ze zich in de meest onmogelijke bochten wringen om hun innerlijke pijn uit te beelden. Wanneer er duetten ontstaan waarin onze seksualiteit haar dierlijke kracht terugvindt, waarbij hoofse gedachten over romantiek ver weg lijken. In dat opzicht is *Pitié!*, als uitnodiging tot het nadenken over menselijk mededogen, bepaald rauw te noemen. Platel en Cassol schetsen geen zonovergoten beschaving, maar een donkere, primitieve gemeenschap die sterk doet denken aan de schilderijen van Jeroen Bosch: de mens als een mysterieus dier, met hoge aspiraties maar evengoed lage gedachten. Die conclusie wordt nog versterkt door een andere referentie die Platel binnenloodt in zijn groepsportret, met name een parodie op de bekende *Kruisafneming* van Rubens. In deze veelbetekenende scène kronkelen de dansers rond de Christusfiguur met een blauw plastic vel in plaats van een zuiver wit laken — het soort plastic dat je verwacht als wagenhoes in een garage. Zuiverheid als een illusie, zo lijkt het, maar ondanks alles blijven we als mensen proberen om elkaar — en dus onszelf — toe te dekken. *Pitié!* biedt, kortom, toch zoiets als het licht van de hoop aan het einde van de tunnel.

STEVEN HEENE

Pitié! toert nog tot de zomer van 2009 door Europa.
Het stuk is van 11 tot 13 juni 2009 te zien op het
Holland Festival 2009 in Amsterdam.
Zie www.lesballetscdelab.be.
